MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik, fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026-YIL
OKTABR / 10-SON IV-QISM

Milliy nashrlar

OAK: https://oak.uz/pages/4802

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE

OpenAIRE

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

TOSHKENT DAVLAT TRANSPORT UNIVERSITETI

TOSHKENT

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, sentyabr.

Bosh muharrir:
Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:
Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor
Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor
Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,
Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent
Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD
Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)
Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.
Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor
Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikasiya va kompyuter tizimlari, telekommunikasiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA

TADBIRKORLIKNI QO‘LLAB-QUVVATLASH DASTURLARINING KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISHGA TA’SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH 9
Erejepov Kuwanishbay Jiyenbay ulı
TA’LIM VA ILM-FAN VAZIRLIGINING 2026-2028-YILLARGA MO‘LJALLANGAN BYUDJET DASTURLARINI SHAKLLANTIRISH VA MAQSADLI INDIKATORLARINI BELGILASH YONDASHUVLARI 15
Sayfutdinov Sherxon Safarbayevich
GAZBETON BLOKLARIDA DARZ KETISH VA YORILISHNI MIKROTOLALAR (FIBRA) QO‘SHISH ORQALI KAMAYTIRISH 22
Immatov Zarif, Jamolova Mohigul
JISMONIY SHAXSLARNING FOND BOZORIDAGI INVESTITSIYAVIY FAOLLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 30
Yuldasheva Madinaxon Mamasadikovna
ОТ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА К СУБЪЕКТНОСТИ РАБОТНИКА В УСЛОВИЯХ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА 36
Атажанов Азизбек Абдималикович
INTERNATIONAL TECHNICAL ASSISTANCE, DIGITALIZATION, AND HUMAN CAPITAL IN THE MODERNIZATION OF UZBEKISTAN’S NATIONAL QUALITY INFRASTRUCTURE 42
Orifboev Abdullakhon Asadullo ugli
HAVO ELEKTR UZATISH LINIYALARINING TEXNIK HOLATINI MONITORING QILISH VA RAQAMLI EGIZAGINI SHAKLLANTIRISH TIZIMI 48
Aripova M.X., Ibragimova B.B.
O‘ZBEKISTON FOND BOZORI RIVOJINING AHOLI FAROVONLIGIGA TA’SIRI: 2016–2025-YILLAR MA’LUMOTLARI ASOSIDA EKONOMETRIK BAHOLASH 54
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna
YIRIK TADBIRLAR DAVRIDA MEHMONXONA VA TURISTIK XIZMATLAR O‘SISHINING HUDUDLARARO TAHLILI: SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA «FARQLAR FARQI» YONDASHUVI 63
Ibragimov Sardorbek
CHEGARA BOJXONA POSTLARIDA JISMONIY SHAXSLAR YUKLARINI SKANERLASHDA SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI QO‘LLASH METODOLOGIYASI 72
Ergashev Qobiljon Ernazarovich
DAVLAT XARIDLARIDA NARX SHAKLLANISHINING SHAFFOFLIGINI TA’MINLASH VA VOSITACHILIK ZANJIRLARI ORQALI NARX OSHIRISH XAVFLARINI KAMAYTIRISH 78
Dilshod Pulatov, Uchqun Abdug‘aniyev
TA’MINOT ZANJIRLARINI BOSHQARISHDA SUN’IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI 85
Rahmonova Muxlisa, Baxtiyarova Arofat, Aytieva Sevara
SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGI VA RESURS XARAJATLARINI IQTISODIY TAHLIL QILISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH 90
Rasulova Durdona G‘ayratovna
BANK-MOLIYA TIZIMIDA VERTIKAL INTEGRATSIYALASHGAN TUZILMALARNI SHAKLLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI 95
Qo‘shboqov Doniyorbek Maxramqulovich
MILLIY HUNARMANDCHILIK BRENDIDA BARQAROR QIYMAT TAKLIFINI SHAKLLANTIRISH 101
Ergasheva Aziza Farmonovna
SUN’IY INTELLEKT ASOSIDA TEXNOLOGIK JARAYONLARNI AVTOMATIK BOSHQARISH 106
Guliyev Alijon Abdulhakimovich
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ РАЗВИТИЯ ТУРИСТИЧЕСКИХ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ СФЕРЫ УСЛУГ 112
Исаева Айжан Мухановна

O‘ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI MOLIYAVIY XIZMATLARNING HOZIRGI HOLATI VA TAHLILI 118
Begimkulova Sevara Nurmatovna
KOMBINATSIYALANGAN SEPARATOR-TOZALAGICH BARABANLARINING PAXTA XOMASHYOSINI MAYDA IFLOSLIKLARDAN TOZALASH SAMARADORLIGIGA TA’SIRINI TADQIQ ETISH 123
Qurbanbaev Elyor, Sobirov Doniyor
TA’LIM TIZIMIDA SUN’IY INTELLEKT: INQILOBMI YOKI EVOLYUTSIYA? 128
Jomonqulova Fazilat, Alisher Sattorov
KIMYO MUHANDISLIGI TERMINLARINING INGLIZ TILIDAN O‘ZBEK TILIGA TARJIMASIDA ADEKVATLIK VA EKVIVALENTLIK MASALALARI 132
Shomurodova Zebiniso Rajabovna
ASSESSMENT OF TOURIST SATISFACTION AT THE “KUK SAROY PLAZA” HOTEL IN SAMARKAND, UZBEKISTAN 136
Rakhmonov Shukhrat Shavkatovich, Ostanoqulova Ruxshona Suxrobovna
AKADEMIK LITSEYLARDA DAVLAT MOLIYAVIY NAZORATINING FAOLIYAT TURLARIGA MOSLASHUVCHAN MODELINI JORIY ETISH VA TAKOMILLASHTIRISH 141
Kariyev Maxmudjon Ganiyevich
BUDJET TASHKILOTLARIDA BUDJET MABLAG‘LARIDAN OQILONA FOYDALANISHNI RAG‘BATLANTIRUVCHI ICHKI AUDIT INSTRUMENTLARINI SHAKLLANTIRISH 146
Nurmetov Nurmat Aminbayevich
ОЦЕНКА ПОТЕНЦИАЛА ФОРМИРОВАНИЯ АГРОЭКОТУРИСТИЧЕСКОГО КЛАСТЕРА В САМАРКАНДСКОЙ ОБЛАСТИ 151
Шадиева Гулнора, Наимов Самандар
O‘ZBEKISTON SANOATIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI JORIY ETISH VA BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH METODOLOGIYASI 156
Jumanazarov Kodirjon Salyayevich
ПРИЛОЖЕНИЯ КОНЦЕПЦИИ «ЗДРАВООХРАНЕНИЕ 4.0» В МЕДИЦИНСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ: ТИПОЛОГИЯ, ИНФОРМАЦИОННЫЕ СИСТЕМЫ И УРОВНИ ЦИФРОВОЙ ЗРЕЛОСТИ 162
Гулиев Али Ильхам оглы
IQLIM O‘ZGARISHINING DARYO HAVZALARI SUV RESURSLARIGA TA’SIRINING NAZARIY ASOSLARI VA SUV RESURSLARINI GEOAXBOROT TIZIMLARI ASOSIDA MODELLASHTIRISHDAGI MAHALLIY HAMDA XALQARO TAJRIBALAR 172
Pulatov Baxtiyor, Hasanov Azizbek
ZIYORAT TURIZMI XIZMATLARINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHDA DAVLAT TOMONIDAN QO‘LLAB-QUVVATLASHNING ASOSIY YO‘NALISHLARI 178
Shukurov T.I.
IDENTIFICATION, CLASSIFICATION, AND ESG INTEGRATION OF CORE BUSINESS PROCESSES IN INDUSTRIAL ENTERPRISES 184
Sharapova Nigina Kadirovna
O‘ZBEKISTON HUDUDIDA JOYLASHGAN ARXITEKTURA YODGORLIKLARINING UMRBOQIYLIGIGA SALBIY TA’SIR KO‘RSATUVCHI OMILLARNI TADQIQ QILISH 191
Omonova Dilnoza Fayziddinovna
IKKILAMCHI ADC12 QOTISHMASIDA TEMIR MIQDORINI BOSHQARISH USULLARINING TEXNIK-IQTISODIY TAHLILI (IKKILAMCHI XOMASHYO BILAN ISHLAYDIGAN HPDC KORXONASI MISOLIDA) . 200
Xudayarov Alisher Shonazarovich, Almardonov Sanjar Abduxomidovich
DEVELOPMENT OF A LABORATORY SETUP FOR ASSESSING THE ACTIVITY OF SYNTHESIZED COPPER-CONTAINING CATALYSTS 206
Nazirov Jamshid, Urazov Firuz, Ismailov Boburbek, Mashaev Eldor
RFI-DRUNET ALGORITMI ASOSIDA RADIOCHASTOTALI SHOVQIN BILAN BUZILGAN SPEKTRLARNI TIKLASH 215
Abdug‘afur Hotamov, Djabborova Umida, Zaynab Hasanova

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

JUST-IN-TIME (JIT) TIZIMI VA CHEKLOVLAR NAZARIYASINI (TOC) HISOBGA OLGAN HOLDA ZAMONAVIY BOSHQARUV HISOBINI AMALDA TIZIMLI QO‘LLASH SALOHIYATI 224
Kalandarova Gulbahor Matyakubovna
TA’MINOT ZANJIRINI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO‘LLASH: O‘ZBEKISTONDAGI MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR 229
Akbar Xakimov, Abror Xoshimov
YANGI KONSTRUKSIYALI VINTLI KONVEYER TO‘RLI YUZALARINING TEBRANISHLARINI TAHLIL QILISH 238
Yuldashev Ilhomjon, Xayitboyev Qudratbek
KORXONANING XARID (KONSENTRATSIYA) VA SOTISH (TAQSIMOT) LOGISTIK TIZIMLARINI INTEGRATSIYALASH STRATEGIYALARI 245
Sangirov Saidmuhammadxon, Mavlonov Jasur, Sevara Aytieva
TO‘QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA BIZNES-BOSHQARUV MODELLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH 251
Avulchayeva Feruza Jurakuziyevna
BULUTLI MUHITDA MA’LUMOTLARGA INTELLEKTUAL ISHLOV BERISHNING PARALLEL ALGORITMLARINI QIYOSIY TAHLIL QILISH VA TANLASH MEZONLARI 257
Sh.Y.Isroilov, E.D.Umarov, M.Y.Mamirov, J.Isayev
TIJORAT BANKLARIDA TA’MINLANMAGAN KREDITLASHNING RIVOJLANISHI VA KREDIT PORTFELI SIFATINI BAHOLASH 263
Isabekov Lochinbek Botirbekovich
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ЛОКАЛИЗАЦИИ И РАЗВИТИЯ КООПЕРАЦИОННЫХ СВЯЗЕЙ В ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ МАШИНОСТРОЕНИИ 268
Юлдашева С. А.
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI 274
Muftaydinov Kiyomiddin
TERMIN VA TERMINOLOGIYANING LINGVISTIK HAMDA NAZARIY TALQINI 280
Jo‘rayeva Malohat Muhammadovna
ELEKTRON TIJORATDA RISK TUSHUNCHASINING IQTISODIY MAZMUN-MOHIYATI VA UNING TURLARI 287
Aripov Ulug‘bek Bahodir o‘g‘li
TA’MINOT ZANJIRIDA BIZNES JARAYONLARINI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 293
Sevara Aytieva, Abdulhamidov Nodirbek, Xudoyqulov Diyorbek
ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ СОЛНЕЧНЫХ ЭЛЕКТРОСТАНЦИЙ УЗБЕКИСТАНА: ПОДХОДЫ EX ANTE И EX POST 301
Отто Ольга Эдгаровна
O‘ZBEKISTON BANK SEKTORIDA IXTIYORIYDAN MAJBURIY BARQARORLIK HISOBOTIGA O‘TISH: IFRS S1 VA S2 GA INSTITUTSIONAL TAYYORGARLIK 306
Abdullayeva Sanemxon Isayevna
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ ЭКОНОМИКО-МАТЕМАТИЧЕСКИХ МОДЕЛЕЙ В УПРАВЛЕНИИ ЭКОНОМИЧЕСКИМ ПОТЕНЦИАЛОМ ПРЕДПРИЯТИЯ 313
Усмонова Дилфуза Ильхомовна
KREMNIY VA KREMNIY KARBID ASOSIDAGI KUCH ELEKTRONIKASI QURILMALARINING ELEKTR PARAMETRLARINI TAQQOSLASH 321
Matvapayeva Shaxlo Shokirjonovna
O‘ZBEKISTONDA AUDIT SIFATINI TASHQI VA ICHKI NAZORAT QILISH TIZIMLARI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR 326
Fayziyev Shahobitdin, Utegenova Sarbinaz
ВЛИЯНИЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ И РАСКРЫТИЯ ИНФОРМАЦИИ НА СТОИМОСТЬ СОБСТВЕННОГО КАПИТАЛА АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВ УЗБЕКИСТАНА 334
Наджмиддинова Нигина Умиджон кизи

ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ МЕХАНИЗМОВ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЁРСТВА ПРИ ФИНАНСИРОВАНИИ ИНСТИТУТОВ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА..... 341
Хусанов Отабек Нишонович
INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI VA ULARNING SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARI..... 347
Abdurahmanova Feruza Nusratovna
SUYUQ VANNADA ERITISH JARAYONIDA HOSIL BO‘LADIGAN MIS SHLAKLARINI QAYTA ISHLASHNING ZAMONAVIY HOLATI VA ILMIY-TEXNOLOGIK ISTIQBOLLARI..... 352
Kurbanov Bunyod, Xasanov Abdirashid
ВЛИЯНИЕ КОЛЕБАНИЙ ВАЛЮТНОГО КУРСА НА ИНФЛЯЦИЮ, ВНЕШНЮЮ ТОРГОВЛЮ И ФИНАНСОВУЮ УСТОЙЧИВОСТЬ УЗБЕКИСТАНА..... 360
Зарекеев Ажинияз Абатович
KICHIK VA O‘RTA BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH MEXANIZMI..... 370
Alimjan Qulmatov
ASOSIY KAPITALGA INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISHNING JORIY HOLATI 376
Karimova Komila Daniyarovna
DAROMAD VA DEBITORLIK QARZDORLIGINING YAGONA ANALITIK HISOBI: 21-SONLI BHMS DOIRASIDAGI ISHCHI HISOBVARAQLAR VA MILLIY HAMDA MHXS QOLDIQLARINI SOLISHTIRISH SHAKLI 382
Suyunov Jaloliddin O‘ktam o‘g‘li
MATERIALLARNING CHEKLI QARSHILIGI..... 388
Xakimov Anvar, Xakimov Xumoyun
TIJORAT BANKLARI XIZMATLARI OMMABOPLIGINING MOLIYAVIY BARQARORLIKKA TA’SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH..... 395
Umarov Abdulquddus Abdilxatovich
SUV TEJOVCHI TEXNOLOGIYALAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH BO‘YICHA XORIJIY VA MILLIY ILMIY YONDASHUVLAR TAHLILI 400
Sangirova Umida Ravshanovna
MINTAQADA AHOLI FAROVONLIGINI OSHIRISH VA IJTIMOIY HIMOYA TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH STRATEGIYALARI..... 407
Matkarimov Inomjon Baxtiyorovich
TURLI AVLOD RELELI ELEKTR MARKAZLASHTIRISH TIZIMLARINI YAGONA ARM DSP MUHITIGA INTEGRATSIYALASH ARXITEKTURASI VA AXBOROT ALMASHINUVI ALGORITMI..... 411
Aripova Charos Murodjon qizi
NASOS STANSIYALARI ISHINI OPTIMAL BOSHQARISH MASALASINI CHEKLI ELEMENTLAR USULI BILAN YECHISH (2-JIZZAX NASOS STANSIYASI MISOLIDA) 419
Esonturdiyev Mamatqobil Nurmamatovich
TA’MINOT ZANJIRINI BOSHQARISH ORQALI KORXONALARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH.. 426
Umidjon Raxmonaliev, Zukurov Shohruh, Erkinxojiyev. I.I.

TA’MINOT ZANJIRINI BOSHQARISH ORQALI KORXONALARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH

Umidjon Raxmonaliev
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Menejment fakulteti BBA-52 guruhi 3-kurs talabasi

Zukurov Shohruh
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Menejment fakulteti BBA-52 guruhi 3-kurs talabasi

Ilmiy rahbar: Erkinxojiyev. I.I
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti va O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti dotsenti, PhD

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta’minot zanjirini samarali boshqarish orqali korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish masalalari yoritilgan. Ta’minot zanjirini optimallashtirish, logistika xarajatlarini kamaytirish va resurslardan oqilona foydalanish imkoniyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, yetkazib beruvchilar bilan samarali hamkorlik va zamonaviy texnologiyalarning biznes rivojlanishidagi ahamiyati ko‘rib chiqilgan. Tadqiqotda ta’minot zanjiri samaradorligining mahsulot sifati, mijozlar qoniqishi va korxona foydasiga ta’siri o‘rganilgan. Maqola yakunida korxonalar raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: ta’minot zanjiri, raqobatbardoshlik, logistika, biznes samaradorligi, xarajatlarni optimallashtirish.

Аннотация: В статье рассматриваются вопросы повышения конкурентоспособности предприятий посредством эффективного управления цепями поставок. Анализируются возможности оптимизации цепей поставок, снижения логистических затрат и рационального использования ресурсов. Особое внимание уделяется сотрудничеству с поставщиками и роли современных технологий в развитии бизнеса. Исследуется влияние эффективности цепей поставок на качество продукции, удовлетворённость клиентов и прибыль предприятия. В заключение разработаны практические рекомендации по повышению конкурентоспособности предприятий.

Ключевые слова: цепь поставок, конкурентоспособность, логистика, эффективность бизнеса, оптимизация затрат.

Abstract: This article examines ways to improve business competitiveness through effective supply chain management. It analyzes opportunities to optimize supply chains, reduce logistics costs, and use resources efficiently. Particular attention is given to supplier cooperation and the role of modern technologies in business development. The study explores the impact of supply chain efficiency on product quality, customer satisfaction, and business profitability. Finally, practical recommendations are proposed to enhance the competitiveness of enterprises.

Keywords: supply chain, competitiveness, logistics, business efficiency, cost optimization.

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida korxonalarning bozordagi raqobatbardoshligini oshirish muhim iqtisodiy vazifalardan biri hisoblanadi. Korxonalar faoliyatida ta’minot zanjirini samarali boshqarish mahsulot tannarxini kamaytirish va foydani oshirishga xizmat qiladi. Ta’minot zanjiri xomashyo xarid qilish, ishlab chiqarish, saqlash, tashish va mahsulotni iste’molchiga yetkazib berish jarayonlarini qamrab oladi. Ushbu jarayonlarni to‘g‘ri tashkil etish korxonaning vaqt va moliyaviy resurslardan samarali foydalanish imkoniyatini kengaytiradi. Shuningdek, yetkazib beruvchilar bilan mustahkam hamkorlik o‘rnatish mahsulot sifati va xizmat ko‘rsatish darajasini yaxshilaydi. Zamonaviy raqamli texnologiyalar va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari ta’minot zanjiri samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Ta’minot zanjiridagi uzilishlar va logistika xarajatlarining ortishi korxonalarning bozordagi mavqeyiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shu sababli ta’minot zanjirini optimallashtirish va mavjud resurslardan oqilona foydalanish dolzarb masala hisoblanadi. Mazkur maqolaning maqsadi ta’minot zanjirini boshqarish orqali korxonalar raqobatbardoshligini oshirish omillarini o‘rganishdan

iborat. Tadqiqot natijalari asosida korxonalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish va bozordagi raqobat ustunligini mustahkamlash bo‘yicha takliflar ishlab chiqiladi.

Korxona raqobatbardoshligi deganda uning boshqa xo‘jalik yurituvchi subyektlarga nisbatan bozorda samarali faoliyat yuritish, iste’molchilar talabini qondirish va barqaror iqtisodiy natijalarga erishish qobiliyati tushuniladi. Raqobatbardoshlik narx, mahsulot sifati, xizmat ko‘rsatish tezligi, innovatsion imkoniyatlar va mijozlar bilan munosabatlar kabi omillar bilan belgilanadi. Ta’minot zanjirini boshqarish ushbu omillarning aksariyatiga bevosita yoki bilvosita ta’sir ko‘rsatadi.

Shu sababli ta’minot zanjirini korxonaning oddiy yordamchi faoliyati sifatida emas, balki strategik boshqaruv vositasi sifatida ko‘rib chiqish lozim. Ta’minot zanjirining har bir bosqichida qabul qilinadigan qarorlar yakuniy mahsulot tannarxi, sifati va iste’molchiga yetkazib berish tezligiga ta’sir qiladi. Korxona ushbu jarayonlarni yagona tizim asosida boshqargan taqdirda, resurslardan samarali foydalanish va raqobat ustunligini uzoq muddat davomida saqlab qolish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ta’minot zanjirini boshqarish va korxonalar raqobatbardoshligini oshirish masalalari ko‘plab xorijiy olimlarning ilmiy tadqiqotlarida o‘rganilgan. M. Christopher o‘z tadqiqotlarida ta’minot zanjirini boshqarishning raqobat ustunligini shakllantirishdagi ahamiyatini yoritgan. D. Simchi-Levi va hammualliflar ta’minot zanjirini optimallashtirish, xarajatlarni kamaytirish va risklarni boshqarish masalalarini tahlil qilgan.

M. Porterning raqobat strategiyasiga oid qarashlari korxonalarning bozordagi ustunligini ta’minlash omillarini tushunishda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda raqamli texnologiyalar, logistika samaradorligi va yetkazib beruvchilar bilan hamkorlikning biznes natijalariga ta’siriga alohida e’tibor qaratilmoqda. Mazkur adabiyotlar tahlili ta’minot zanjirini samarali boshqarish orqali korxonalar raqobatbardoshligini oshirish yo‘llarini yanada chuqur o‘rganish zarurligini ko‘rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda ta’minot zanjirini boshqarish orqali korxonalar raqobatbardoshligini oshirish masalalari tizimli yondashuv asosida o‘rganildi. Tadqiqot jarayonida ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish va mantiqiy tahlil usullaridan foydalanildi. Ta’minot zanjirining xarid, ishlab chiqarish, saqlash va yetkazib berish bosqichlari o‘rganildi. Shuningdek, logistika xarajatlari, resurslardan foydalanish samaradorligi va mijozlar qoniqishining korxona raqobatbardoshligiga ta’siri tahlil qilindi. Tadqiqot natijalarini baholashda ta’minot zanjiri samaradorligini ifodalovchi iqtisodiy va operatsion ko‘rsatkichlarga e’tibor qaratildi. Olingan natijalar asosida korxonalar raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ta’minot zanjirini samarali boshqarish korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish, ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish va iste’molchilar talabini o‘z vaqtida qondirishda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot davomida xaridlarni rejalashtirish, ombor zaxiralarini boshqarish, transport xarajatlarini optimallashtirish va raqamli texnologiyalardan foydalanish korxona faoliyatining asosiy samaradorlik omillari sifatida ko‘rib chiqildi. Ta’minot zanjirining alohida bosqichlarini o‘zaro muvofiqlashtirish mahsulot tannarxini nazorat qilish va yetkazib berish muddatlarini qisqartirish imkonini beradi.

O‘zbekistonning 2022–2024-yillardagi rasmiy statistik ma’lumotlari logistika va savdo xizmatlari rivojlanishining iqtisodiy ahamiyatini ko‘rsatadi. Jumladan, transport xizmatlari hajmi 2022-yildagi 83 985,6 mlrd so‘mdan 2024-yilda 145 124,4 mlrd so‘mga yetgan. Bu qariyb 72,8 foizlik o‘sishni anglatadi. Mazkur dinamika transport xizmatlari bozorining kengayganini ko‘rsatsa-da, uni bevosita logistika samaradorligining oshishi sifatida talqin qilish mumkin emas, chunki xizmatlar narxi va talab hajmidagi o‘zgarishlar ham natijaga ta’sir qiladi.

Elektron tijorat ko‘rsatkichlari ham ta’minot zanjirining rivojlanishi uchun muhim bozor omilidir. Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlariga ko‘ra, O‘zbekistonda elektron tijorat savdo hajmi 2022-yilda 10 886,8 mlrd so‘mni, 2023-yilda 13 263,8 mlrd so‘mni va 2024-yilda 15 211,5 mlrd so‘mni tashkil etgan. 2022–2024-yillar davomida ushbu ko‘rsatkich qariyb 39,7 foizga oshgan.

Bu o‘sish buyurtmalarni qayta ishlash, ombor zaxiralarini boshqarish va mahsulotlarni iste’molchilarga yetkazib berish tizimlarini takomillashtirish zaruratini kuchaytiradi. Muhokama natijalari shuni ko‘rsatadiki, korxonalar raqobatbardoshligini oshirish uchun ta’minot zanjirini boshqarishda bir nechta yo‘nalishga ustuvor ahamiyat berishi lozim. Birinchidan, talabni prognozlash va zaxiralarni optimallashtirish orqali ortiqcha

xarajatlarni kamaytirish kerak. Ikkinchidan, yetkazib beruvchilar bilan uzoq muddatli hamkorlikni rivojlantirish va muqobil ta’minot manbalarini shakllantirish zarur. Uchinchidan, raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali buyurtmalar harakati, transport va ombor jarayonlari ustidan nazoratni kuchaytirish maqsadga muvofiq. Ushbu choralar korxonalarga mahsulot sifatini yaxshilash, mijozlar ishonchini mustahkamlash va bozordagi raqobat ustunligini oshirishga yordam beradi.

Umuman olganda, statistik ma’lumotlar transport xizmatlari va elektron tijorat hajmining o‘sishini ko‘rsatmoqda. Biroq ta’minot zanjirini boshqarish samaradorligini to‘liq baholash uchun korxonalar kesimida logistika xarajatlari, buyurtmalarni o‘z vaqtida bajarish darajasi, zaxiralar aylanishi va mijozlar qoniqishi bo‘yicha ma’lumotlarni ham tahlil qilish lozim. Shu asosda ishlab chiqilgan boshqaruv qarorlari korxonalarning iqtisodiy samaradorligi va uzoq muddatli raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ta’minot zanjirini samarali boshqarish korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish va iqtisodiy barqarorligini ta’minlashning muhim omilidir. Tadqiqot natijalari logistika xarajatlarini kamaytirish, zaxiralarni optimallashtirish va yetkazib berish jarayonlarini takomillashtirish zarurligini ko‘rsatadi. Birinchidan, korxonalarda sun’iy intellekt va raqamli boshqaruv tizimlarini bosqichma-bosqich joriy etish tavsiya etiladi. Ikkinchidan, ishonchli yetkazib beruvchilar bilan uzoq muddatli hamkorlikni rivojlantirish va muqobil ta’minot manbalarini shakllantirish lozim. Uchinchidan, xodimlarning malakasini oshirish hamda logistika samaradorligini baholovchi ko‘rsatkichlarni muntazam monitoring qilish maqsadga muvofiq. Mazkur takliflarni amalga oshirish korxonalarning xarajatlarini nazorat qilish, mijozlar qoniqishini oshirish va bozordagi raqobat ustunligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Kraljic P. Purchasing Must Become Supply Management // Harvard Business Review. 1983. Vol. 61, No. 5. P. 109–117.

2. van Weele A.J. Purchasing and Supply Chain Management: Analysis, Strategy, Planning and Practice. 7th ed. Andover: Cengage Learning EMEA, 2018.

3. Ellram L.M. Total Cost of Ownership: An Analysis Approach for Purchasing // International Journal of Physical Distribution & Logistics Management. 1995. Vol. 25, No. 8. P. 4–23.

4. Williamson O.E. Markets and Hierarchies: Analysis and Antitrust Implications. New York: Free Press, 1975.

5. Prahalad C.K., Hamel G. The Core Competence of the Corporation // Harvard Business Review. 1990. Vol. 68, No. 3. P. 79–91.

6. Coase R.H. The Nature of the Firm // Economica. 1937. Vol. 4, No. 16. P. 386–405.

7. Williamson O.E. The Economic Institutions of Capitalism: Firms, Markets, Relational Contracting. New York: Free Press, 1985.

8. Walker G., Weber D. A Transaction Cost Approach to Make-or-Buy Decisions // Administrative Science Quarterly. 1984. Vol. 29, No. 3. P. 373–391.

9. Barney J. Firm Resources and Sustained Competitive Advantage // Journal of Management. 1991. Vol. 17, No. 1. P. 99–120.

10. Quinn J.B., Hilmer F.G. Strategic Outsourcing // Sloan Management Review. 1994. Vol. 35, No. 4. P. 43–55.

11. Эркинхожиев.И.И. Совершенствование механизма финансовой поддержки аграрного сектора-Автореферат диссертации 2023 г.

12. Эркинхожиев.И.И. Совершенствование механизма субсидий сельскому хозяйству 264-268 ст.

13. Saaty T.L. The Analytic Hierarchy Process: Planning, Priority Setting, Resource Allocation. New York: McGraw-Hill, 1980.

14. Monczka R.M., Handfield R.B., Giunipero L.C., Patterson J.L. Purchasing and Supply Chain Management. 6th ed. Boston: Cengage Learning, 2016.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S–5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal

t.me/yait_2100